

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 20.— K
pol leta . . . 10.—
četrt leta . . . 5.—
posamezna številka po 40 vin.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.

. . . dvakrat . . . 60 "

. . . trikrat . . . 45 "

za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 30 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
štev. 312.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Naše strokovno tajništvo

je ustanovljeno ter sprejema stranke vsak dan dopoldne od 10. do 12. ure.

Isti čas je mogoče govoriti tudi

z urednikom Učiteljskega Tovariša.

Uradni prostori obeh so

v Učiteljski tiskarni, Frančiškanska ulica št. 6, I. nadstropje.

Kdor želi pismenega odgovora od tajništva ali uredništva, naj vselej pošlje znamko za odgovor.

Debata o načrtu zakona narodnih šol v Narodnem predstavništvu.

Beograd, koncem junija 1919.

Kakor smo v uvodnem članku zadnje številke naznanili, je bil načrt na dnevnem redu v Narodnem predstavništvu dne 25. junija t. l.

Tega dne na večer tako okoli 7. ure po odmoru, ko so prvi žarki električne luči razsvetlili veličastno dvorano starega dvora, kjer so seje Narodnega predstavništva, se je začela debata o izpremembi in dopolnilu zakona narodnih šol.

Na galerijah je bilo mnogo poslušalstva: učiteljstva, dijaštva, novinarjev in drugih, a med njimi tudi naši dragi gosti iz Ljubljane, tov. Jelenc, Onus in Gangl, katerih prihod je došel v srečnem času. Poslanske klopi so bile precej polne poslancev, ki prelistavajo in pregledavajo naš načrt ali pa se mirno razgovarjajo.

Minilo je precej let, odkar nisem bil v parlamentu in ko sem se zadovoljeval samo s časopisnimi poročili. Tu vidimo v novem parlamentu naše nove države nepoznane obraze naših bratov iz novih krajev, a med njimi vendar zapazim marsikako osebnost naših starih parlamentarcev, ki so sedeli na poslaniških klopih in nas njihova prisotnost spominja prošlosti našega burnega življenja in strankarske borbe.

Iz razmišljanja nas zbudi glas ministra prosvete g. Ljube Davidovića, ki započne svoj ekspozé o zakonu narodnih šol. Vsa njegova pojava, vsebina govora in način, posebno ton njegovega glasu vplivajo neko posebno zarpanje. G. Davidović je po

svojem temperamentu in po posebni prirodni umni spretnosti eden od onih mož, ki zbude pri ljudeh dobrohotnost in človečnost, a kadar se te, po besedah nekega pisatelja, pri ljudeh probude, mogoče jih je povesti in skloniti za vsako dobro stvar.

Njegov govor tvori umetniško celoto. Na eni strani popularizirana študija vsega prosvetnega problema in naloge, ki nas čaka, na drugi strani umetniška slika učiteljske prošlosti, našega življenja in delovanja, naših borb in stradanja. Tu prinašamo poedine konture njegovega govora, a v enih prihodnjih številk bomo objavili govor v celoti po stenografičnem zapisniku, kakor tudi govore vseh ostalih narodnih zastopnikov, ki so govorili pri tej priliki.

Ko je z uvodnimi besedami in utemeljenimi razlogi pojasnil, da zahteva goli interes uka in narodne prosvete povzicanje učiteljskih plač, kar se predlaga s tem načrtom, je g. minister istočasno lepo naglašal, kako osnovna narodna šola v današnjem sedanosti poleg svoje naravne naloge, ki jo mora imeti, mora istočasno služiti interesom kraja, kjer se nahaja, kar more izvesti in ustvariti samo usposobljen in materialno obhvačen učitelj, ki donaja v učiteljski posel vso svojo silo. Poudarja, da so bili rezultati osnovne šole sijajni, ali je, pravi, naša krivda, da se nismo postarali, da se s stvarjanjem posvetnih ustanov očuva to znanje iz osnovne šole.

Najbolji program in največje učne reforme ne veljajo nič, ako učitelj ne dela, kakor treba in kolikor treba; toda če ostane v takih razmerah, on tega ne more storiti. Za tem prehaja na vse pravice učiteljskega dela v prošlosti in posebno v najfinejši umetniški sliki z najizbranejšimi besedami poudarja učiteljsko narodno delo, pripravljane narodne duše kakor v šoli tako izven šole za velike dogodke in veliko zgodovinsko vlogo, ki se je odigrala za naš narod. Veliki, največji del zaslug za dosežene rezultate pripisuje učitelju.

Četudi je njegov govor precej dolg, on ne dolgočasí, ampak vzdrži v napeti pazljivosti vso skupščino in vse nas na galerijah in prehaja na najlepši del svojega govora, ki je bil vzvišen pesem prelite krvi in istinite požrtvovalnosti učitelja za našo narodno stvar. Spominja na mlajše učitelje-častnike, ki so padli

krvavih prsi tam ob Vardarju in na kamenitih poljih Macedonije v ognju sovražnih krogel. Govori o težkem nacionalnem delu učitelja v Macedoniji, spominja na četaško akcijo, ki so jo učitelji obdrževali in razvijali. Spominja na učiteljskega sina vojvodo Brano, največje domovinsko požrtvovanje, ki je človek sedanosti more dati in je dal skromni in siromašni dom učiteljski; spominja na učitelja Lazarja Kujundžića, njegovo junško smrt in moralni heroizem njegove majke, ko so jo ob mrtvem sinu Turki vprašali: »Baba, reci, je li to tvoj sin?«

G. Davidović je završil svoj govor ob burnem aplavzu vse skupščine, in da ni bila ta zadeva že poprej po klubih razjašnjena, bila bi njena usoda s tem govorom rešena.

Po govoru g. ministra so se vrstili izbrani in lepo zamišljeni govori ostalih zastopnikov. Tema je bila v resnici hvalna in nudila je najboljše polje za govor poslancem iz naroda kakor tudi ostalim.

Za g. ministrom je govoril vrlo lepo in preudarno bosanski zastopnik g. Stan-ko Pavičić.

Za tem govori v imenu radikalnega kluba g. M. Dragović, poslanec-seljak. On je jasno z zvonič glasom očrtal svoja opazovanja o pokretu in delu učitelja. Poudarja pojav, kako je bilo mnogobrojno premeščanje po prošnji v sedanosti in premeščanje po strankarskih vzrokih v prošlosti, a temu so vzrok slabe materialne razmere učiteljstva, ki se bori zaradi šolanja svoje dece, da pride v mesta, ker nimajo sredstev, da jo iz sela šolajo. Prinaša značilni fakt, da je danes preprost seljak poudarjal, da je treba učiteljskim zagotoviti materialni položaj, da bi mogli nezavisno in dobro vršiti poverjeni jim posel. Dalje govori o učiteljskem delu. Z aplavzom je pozdravljen, ko spominja na takozvani učiteljski polk v Šumadijski diviziji, ki so v njem vsi vodniki in komandirji učitelji. Prosi v imenu svoje stranke za sprejetje tega zakonskega načrta in rešenje učiteljskega vprašanja, ki bi ga njegova stranka že poprej rešila, da nišo tega dogodki preprečili.

Za tem stopi na govornico g. Milivoj Bašić, nekdanji šolski nadzornik v Krajni. Govori v imenu stranke nacionalcev. Opozarja, da vidi le ozka pamet v tem načrtu samo povečanje uradniških plač, a

da vidi pomoč narodni šoli in narodni bodočnosti. Poudarja, kaj so vse učitelji delali v prošlosti, a opominja, da jih čakajo še širše in večje zadatke v bodočnosti. Poudarja in očrtava težkoče dela in prilike, ki se z njimi učitelj bori, in kontrast med veličino dela in nagrade. Kaže na to, kako so učitelji celo oni mali prosti čas na četrtek in nedeljo žrtvovali za delo v nadaljevalnih šolah in poljedelskih zadrukah in to vse za malenkostno plačo od 50—100 dinarjev.

Zahteva posebno nagrado za vsako kulturno delo učiteljsko izven šole. Raduje se, da načrt obsega vse učiteljstvo Jugoslavije.

Dobi besedo g. Nastas Petrović, ki poudarja kot redko neopažen pojav fakt, da ni niti enega poslanca, ki bi bil preden temu načrtu. Vsi poslanci in vse političke skupine so zanj in tako ni treba dalje govoriti. Tega načrta ni pred namer brani, vsi ga pojmi in shvatamo kakor treba. Potrebno je samo, da ga soglasno sprejmemo.

Po govoru g. Nastasa Petrovića so se nekateri gospodje vzdržali od nadaljne besede, ko so uvideli, da je povedano v glavnem vse.

Govorili so še gg. Mita Kličin, Stan-ko Banić, en Slovenec socialist, ki naj nam oprusti, da njegovega imena z našo najboljšo voljo nismo čuli, da bi ga mogli zabeležiti.

S tem je lista govornikov bila izčrpana in načelna debata zaključena. Na koncu povzame besedo izvestilec g. Sv. Džordžević, naš kolega. On poudari fakt, da je to prvi slučaj in prvokrat, da izvestilec nima nikakega posla, ne da brani pred kom, ne da objašnjuje načrt. Z gorkimi besedami se zahvaljuje v imenu učiteljstva Narodnemu predstavništvu.

Za tem je načrt stavljen na glasovanje. Glasovalo je 158 poslancev in vsi glasovi so bili za!

S tem je bil načrt sprejet in seja zaključena.

Šolskim vodstvom in učiteljstvu v uvaževanje.

1. V razpredelku »opomba« redno podpisane plačilne liste naj vrnejo šolska vodstva (ravnateljstva) deželnemu knjigovodstvu šole tedaj, ko dojde denar in se ta izplača učiteljstvu. Na plačilni list

LISTEK.

† Malki Pušenjakovi.

Ena se Tebi je želja spolnila, v zemlji domači da truplo leži.

Blaga njena duša se je preselila dne 25. junija t. l. ob pol 8. uri zjutraj v lepši kraj, kjer ne vlada prevara in zmota. Rodila se je 8. julija 1875 kot hči nadučitelja na Cvenu pri Ljutomeru. Študije je dovršila z zrelostnim izpitom v Mariboru pri šoli. sester. Usposobljena je bila v Ljubljani. Pri nameščenju je ni bila sreča mila. Vedno je želela v domači kraj, toda usoda jo je zanesla v Konjiški okraj. Tu je delovala 13 let in priljubila se je ljudem, posebno pa mladini. Duh ljudomilosti in spoštljivosti je ni navdajal samo med šolskimi stenami, nego jo je spremljal povsod. Ganljiv je bil prizor na postaji, ko se je vrnila njim tako priljubljena gospodična po drugi operaciji na staro učno mesto. Dosti učencev ji je prihitelo 1 uro daleč naproti, ne da bi jih kdo opo-

zarjal na to — in iskren je bil pozdrav, ki se popisati ne da.

Dobre volje za šolsko delo ji ni nedostajalo; toda njeni dobrovoljnosti so se ustavljali raznovrstni zadržki. Bolezen ji je nakopala več nego leto neprostovoljne brezposelnosti. Takrat se je kazalo zlato njeno srce doma. Domačinom, kakor napram vrstnikom je bila popustljiva in prizanesljiva ter prijazna z vsemi.

Kar se tiče narodnosti se lahko reče: »Dajte nam dosti takih učiteljev in rešena bo za vedno prekrasna naša Jugoslavija!«

Predraga Malka, obdajale so Te najlepše dobrine, in rosi se mi oko, če mislim, da Te ni. Prepričana sem tudi, da se veseliš snidenja s Teboj v boljši bodočnosti vsi kolegije in kolegi. F. R.

Pomoč alkoholikom in njih svojcem!

Alkoholizem je socialno zlo, v dvojnem pomenu besede. Prvič zato, ker to ni le bolezen posameznikov, marveč človeške družbe kot take in drugič, ker se

da ta bolezen ozdraviti edino le s socialnim delom, ki ga ne morejo vršiti samo posamezniki, marveč se ga mora oprijeti po svojih organih tudi najmočnejši družabni organizem — država.

Naša javnost vidi v pijancu brezčastnega in delomrznega človeka, ki bi lahko opustil brezumno uživanje alkohola, ko bi le hotel. Alkoholizem je po njegovem mnenju le privatna zadeva vsakega posameznika in zato se ne briga veliko zanjo.

Ta obskodb je krivična. Med skrbstvom za slepce, gluhomence, pohabljeni in jetične ter skrbstvom alkoholikov obstoji važna razlika. Medtem ko prvi prosijo pomoči, jo drugi največkrat odklanjajo, ker ne vidijo ali nočejo videti svoje nesreče in nesreče svoje družine. Alkoholika je treba učiti, da spozna svojo bolezen, vzgojiti mu je treba voljo k rednemu in zmernemu življenju. Izpodbiti se mu mora dobra vera in zaupanje v pivske tovariše, ki ga odtegujejo družini in dostojnemu družabnemu življenju.

Da pritegnemo te naloge v svoj delokrog — kamor tudi po vsej pravici so-

dijo — ter jih po svojih močeh kar najpopolneje reši, je deželna vlada za Slovenijo z naredbo z dne 22. maja 1919 ustanovila pri poverjeništvu za socialno skrb protialkoholni oddelek. Ta oddelek skrbi za alkoholike in člane njihovih družin med drugim:

- a) kot posvetovalen in posredovalen organ;
- b) s tem, da skrbi za pravno varstvo družinskih članov alkoholikov, zlasti otrok in
- c) za zdavljenje alkoholikov.

V interesu javnosti je, da vsi dobro misleči podpirajo urad, ki upravlja socialno skrb alkoholikov. V Ameriki, Angliji, Švici, Nemčiji, Belgiji itd. vzdržuje zasebna človekoljubnost že več let s prav lepimi uspehi nad 400 takih uradov. Tudi pri nas bi bilo nujno potrebno, da se javnost zainteresuje za naloge, ki jih ima državni protialkoholni urad, ker bo mogel edino le tedaj doseči zaželjene uspehe, ako ga bo občinstvo v njegovem delovanju primerno podpiralo. Zato hoče podpisani urad v naslednjem opozoriti javnost

naj zabeleži šolsko vodstvo vsako izpremembo, oziroma pomanjkljivost, kar bo uvaževalo dež. knjigovodstvo pri novem nakazilu plač in se tako prihrani čestokrat mnogo nepotrebnega pisanja. — V slučaju, da je bil premeščen kateri učitelj v teku prejšnjega meseca in so se mu nakazali prejemki — radi zakasnelega ali nemogočega pravočasnega naznanila premeščitve — na staro službeno mesto, naj pošlje šolsko vodstvo premeščenemu učitelju prejemke na nov naslov in to zabeleži v plačilnem listu. Na ta način bodo šolska vodstva v »dobi preseljevanja« po-speševala prejemanje dohodkov, za kar jim bo prizadeto učiteljstvo gotovo hvaležno.

2. Da se pospeši nakazovanje prejemkov osebito na novo nastavljenim učiteljem in suplentom, naj šolska vodstva takoj naznanijo nastop službe okrajnemu šolskemu svetu in poročilo priložijo osebnopopisnico.

3. Najkrajša pot za dosego pomaknitve v višji plačilni razred, oziroma stopnjo je vlaganje prošnje potom okraj. šol. sveta, ki mora že itak podati svoje poročilo glasom naredbe št. 361 z dne 20. februarja t. l.

4. Oni učitelji in učiteljice, ki so napravili meseca maja t. l. usposobljenostni izpit, se uvrste s 1. junijem v V. plačilni razred 1. stopnjo. Kdor še ni prošil za uvrstitev, naj to stori čimprej in prošnji priloži usposobljenostno izpisevalo. Tudi vojnodraginska doklada se odmerja na podlagi prebitega drugega izpita.

Službe.

Vprašanje na višji šolski svet.

(Iz bivše Slov. Štajerske.)

Ob prevratu so pogladi nemškutarske učitelje iz njihovih lepih mest, kar smo vsi odobraval. Na mesto teh pa so pod roko — navadno z bližnje sosedne šole — namestili nove učne osebe, pri čemer se je reklo: začasno! Ti premeščenci, navadno poročeni, so se tjakaj selili z vso svojo imovino, ker se jim je zagotovilo, da se bo ob razpisu v prvi vrsti nanje oziralo.

Ti so se vsi, osobito voditelji, na novih mestih lepo udomabili, in nobenemu ne bo zameriti, ako se bo branil s toplega mesta z vsemi štirimi. Sicer pa traja ta provizorij že tako dolgo, da bo kmalu iz tega diinitivum! Ta premeščenja so se vodila v okraj, in kdor ni imel sreče, da bi živel v takem okraju, in najsibo pri tem tudi službeno 10—20 let stareji, je lepo gledal, kako si njegovi mladi tovariši udobno urejajo nov dom, a on lahko čaka na razpis, ki bo najbrž o svetem Nikolju in pri katerem bo sigurno propadel. Tako se godi, da smo tovariši, ki imamo 20 ali še več službenih let, še vedno učitelji, a mladi učitelji, osobito oni, ki so bili svoj čas oproščeni vojaščine, so daens šolski voditelji na bivših nemškutarskih večrazrednicah z lepim stanovanjem, šolskim vrtom in opravično doklado! Ali se nas tu ne loteva gnev?

Kje je tu socialna pravičnost? Vedno in vedno se nam pravi: »Potrpitel! To lepo besedo slišim sedaj že nekaj let, pravila jo je bivša Avstrija, ki je po nemškutarski protekciji pod roko »službeno« oddajala službe, še v večji meri pa jo slišim sedaj, ko so se malone vse službe oddale pod roko! Seveda se pravi: začasno — toda t. j. nezakonito — vse službe se morajo v gotovem roku razpisati in definitivno zasedati. Ako so za nas zakonite dolžnosti, moramo imeti tudi zakonite pravice!

Niso mi znane razmere na Kranjskem, govorim le o Slov. Štajerski — tu

ne velja noben izgovor, da še meje niso ugotovljene. Da celjsko, konjiško, slovenjegraško in mariborsko glavarstvo ne pridejo pod Nemško Avstrijo, to vemo vendar vsi! V konjiškem okraj. glavarstvu so namreč razpisali samo učiteljske službe, a nadučiteljskih ne — do teh drugi nimamo pravic! To se godi v demokratični Sloveniji! Še bivši nemški štajerski šolski svet si kaj takega ni upal! Ali se bojijo drugih starejših kompetentov?

Pravica nad vse! Protekcija naj bi pri nas ne bila znana! Vsakemu, kakor si je zaslužil!

Zato vprašam:

1. Ali se učiteljske in voditeljske službe ne mislijo razpisati povsod, kakor to veleba zakon?

2. Zakaj se z razpisi — morda namenoma — tako dolgo odlašajo?

3. Kdaj bo prišel tisti srečni čas, ko pridemo tudi zapostavljeni do pravice?

Nato zahtevamo odločnega odgovora — v dejanjih!

ALBIN SPREITZ:

Več demokratizma v šolsko sobo!

(Referiral na dom. učit. konferenci.)

Današnja doba stoji v znamenju demokracije. Padli so že in še bodo krvosesi, tirani, imperialisti et konsorte. Nočem se spuščati v politiko, temveč govorim o vzgojnih stremeljenjih današnjega časa. — Že v šolski dobi se naj položi temelj k bodočemu socialnemu udejstvovanju mladine v človeški družbi.

Kakor ni zidana hiša trdno, ki nima močnih podstav, tako tudi je demokracija le nekakšen dekorativni nakit, če naj učinkuje na ljudi, ki so v razvoju že dovršeni.

Torej kratko! Za uprav demokratsko čuvstvovanje, delovanje in nehanje se mora položiti temelj že v osnovni šoli.

Preidem k praktičnemu delu!

Na višji stopnji osnovne šole se naj povsod ustanovijo po anglosko-ameriških pravicah razredni odbori iz učencev in učenk istega razreda.

Temu odboru, ki je voljen popolnoma demokratsko po večinskem sklepu, prepuščamo predvsem takozvano nižjo disciplino, ki jo mora v drugem slučaju učitelj vršiti.

Odbor, sestojec iz predsednika, podpredsednika, tajnika in 2—3 odbornikov, ima v prvi vrsti skrbeti za red, vzorno in dostojno vedenje učencev med odmori, na potu v šolo in domov, nadalje vplivati s prijateljskimi odnosi in tudi z disciplino na snago pri součencih ter z lastnim lepim zgledom navajati k marljivosti, točnosti in resničnostni. Predlagati ima razredniku, katere šolske zamude naj opraviči ali ne. Določati mora tudi od slučaja do slučaja, kdo naj oskrbuje snaženje šolskih tabel, prinašanje vode itd.

Kot disciplinarna sredstva so odboru na razpolago prijateljski opomini, svarila in eventualno izobčenje gotovih renitentnih součencev za nekaj časa od prijateljskega občevanja součencev istega razreda.

Pri velikih kršitvah intervenira odbor razrednika, ki vrši discipliniranje.

Odbor naj skliče vsak teden redne seje, sestavi zapisnik in obelodani sklepe. Ako so sklepi nepravilni, tedaj poseže razrednik vmes. Ako nastajajo prepiri, tedaj se voli razsodišče, kakor so v raznih društvenih pravilih predvideni.

Če nastanejo nepremostljivi prepiri, tedaj razpusti razrednik odbor in zasnjuje po glasovanju drugega.

otroke, ki so v nevarnosti, da jim njihov oče ali mati, ki sta vdana alkoholu, zapravita vse imetje, tako da za njihovo vzgojo ne bi ostalo potrebnih sredstev. Zato bo ta urad zahtevo izposloval, da se postavi takim otrokom dober varuh, oziroma da se oddajo v primerno vzgojevališče. Ravnotako se bo na zahtevo poskrbelo, da se postavi alkoholik zapravljivec pod kuratelo. V interesu svojcev alkoholikov bo ta urad posredoval, da prepreči ločitev zakonskih ali na izrečno željo žene, oziroma moža, da jo pospeši.

Enako bo protialkoholni oddelek posredoval tudi, da se pogodbe, sklenjene v pijanosti razveljavijo, kolikor je to v okviru zakonitih določb možno.

V delokrog tega urada sodi nadalje posredovanje, da se delamržne alkoholi v dane osebe, ki so alkoholi, spravijo v poboljševalnico, oziroma po potrebi tudi v prisilno delavnico.

Važna je tudi naloga protialkoholnega oddelka, da skrbi za zdravljenje alkoholikov. Ta točka obsega zdravljenje doma s tem, da se odpravi iz alkoholikove hiše

Odbor se voli vsak mesec, oziroma se potrdi prejšnji, eventualno z gotovimi izpremembami.

Vem, da nekateri porečejo: To ni nič za naše razmere; če že ni vse norija, je takšna stvar vendar predekosežna, ker otroški razum za to še ni prav zrel.

K temu pripomnimo sledeče: Res je, da je v prvem času ta novotarija danaidno delo in je mnogo rabuk, vzbun in malo vidnega uspeha pri tem.

Vočigled dejstvu, da se je v zapadno-evropskih državah že obnesla ta uredba in pokazala že obilnega sadu, pa je tudi pri nas kaj takšnega mogoče, dasiprav nismo že iz ranih let vzrasli v demokracijo. Pomnim, da je tov. Flerè že tudi oral tozadevno ledino.

Uspeh tega ustroja je dvojni: materialni in formalni.

Prvi obstoja v tem, da učence uvajamo v razumevanje ustavoznanstva, drugi pa obstoja v medsebojni ubranosti in zavednosti dolžnosti in pravic bodočih aktivnih državljanov ter v uprav demokratskem mišljenju, ki se zasaja že zgodaj v mladino. Potrebno je le dvoje: vera in dobra volja.

Sklepam z besedami našega velikega romarja Ivana Cankarja: »Verujmo, zakaj le v veri je moč, zmaga in odrešenje!«

RACIC BOŽO:

Kaj bo s šolskimi knjigami?

Malo polemike ne škoduje dobri stvari. Glede šolskih knjig smo v precejšnji zadregi. Vendar pa se ni stvar tako opasna, kakor se zdi nekemu v 20. šte. »Učit. Tov.« Knjige so zaradi preobrata in vojne jako zastarele — zlasti računice. Zanimive pa so, ker se čitajo naloge kakor pravilice iz devete dežele. Najbolj zastarela je Stiasnega računica za pon. sole. Čitaj, kaj se je dobilo pred 10. leti v Krškem za 1 krono, primerjaj današnje cene in plače!

Glede abecednikov se ne more nihče izpodtikati. Vidrovo »Moje prvo berilo« ni »nevarno« šestletnim solarkom in prav tako v Kleinmayrovih »Abecednikih« ne najdeš nobenega spomina na Avstrijo. Ze v izdaji iz l. 1918. nimaš več cesarske pesmi.

Novih knjig za enkrat še ne bo. Ko pa izidejo, bodo mnogo dražje, ker so ravno tiskarske potrebščine silno drage in jih je težko dobiti.

»Šolski list« je sicer lepa ideja, pa zaradi velikih stroškov in pomanjkanja papirja neizvedljiva.

Brez strahu sežemo po starih knjigah, ki so le deloma uporabljive. Ni se nam treba bati »inficiranja« z avstrijskim duhom, četudi bi bil na vsaki drugi strani cesar Franc Jožef.

Skrbeti pa je treba za pisalni material v prvem redu, v tem smo menda edini, in to naj bi prevzel višji šolski svet resno in takoj v delo. Pisava današnjih učencev je na deželi, kjer ni dobiti ne zvezkov, ne papirja, naravnost strašna. Naj se vsaj ta prepotrebni material odzvende navijalcem cen in spekulantom, ker sicer bo čez 10 let mrgolelo analfabetov tudi v Sloveniji.

Poudarjam pa, da nisem proti »Šol. listu«, razmere bodo pokazale, da se dobra ideja za enkrat ne da uresničiti. Ali je kdo prevzel zalogo knjig iz bivše c. kr. dvorne založbe na Dunaju? Če že plačujemo dolgo, vedimo tudi, zakaj smo jih plačali.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Slovenska Šolska Matica. Publikacije za l. 1916—18 so dotiskane in se bo-

ves alkohol, da se družinski člani alkoholika poučijo, kako morajo vplivati na slednjega z zgledom ali na kak drug način, dalje s tem, da se pivcu v prostem času pomaga do primernega duševnega razvedrila ter se tako odtegne priliki za pijančevanje. Drugič pa sodi tu sem oddaja alkoholikov v zdravilišče. Dokler se ne ustanovi za alkoholike posebno zdravilišče, bo treba za zdravljenje te vrste pacientov ustanoviti vsaj pri eni izmed že obstoječih bolnišnicah poseben oddelek.

To je na kratko delokrog na novo ustanovljenega protialkoholnega oddelka, kolikor se tiče neposredno alkoholikov in članov njihovih družin. Ker je alkoholizem brez dvoma naše največje narodno zlo, je gotovo dolžnost vsakega poštenega Slovenca in Jugoslovana, da po možnosti sodeluje pri delu za stizenje našega naroda. Ako pa kdo ne more ali noče pri tem sodelovati, naj vsaj ne ovira pri delu onih, ki vrše v tem oziru svojo narodno dolžnost.

Protialkoholni oddelek pri neovrženstvu za socialno skrbstvo.

do začele te dni razpošiljati. Vsak društvenik prejme Letopis in Bežkovo Uk oslo vje. Članarina za l. 1919 znaša 8 K. V zalogi so še vse stare knjige. Cena je označena v Letopisu.

Društvene vesti.

Ljubljansko učiteljsko društvo vabi svoje člane na zborovanje, ki bo v nedeljo, 13. julija t. l. ob 3. uri pop. v prostorih Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Učiteljski tiskarni.

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj Ljutomerske okolice ima svoj občni zbor v soboto, dne 19. t. m., ob 10. dop. v Učiteljski tiskarni. Na dnevnem redu je poročilo o dosedanem delovanju in predlog, da se združimo z ljublj. učit. društvom v Ljubljani. Na ta dan vljudno vabimo. — Janko Žirovnik, t. č. predsednik.

+ Učiteljsko društvo za radovljiški okraj je imelo 3. julija v Radovljici svoj redni občni zbor ob izredni udeležbi članov. Društveni predsednik pozdravi navzoče zborovalce, predvsem tov. Vilka Rusa iz Kranja, ki je posetil zborovanje. — Iz tajnikovega poročila posnemamo, da ima društvo 49 članov ter je imelo redne svoje mesečne sestanke, na katerih so se stavili različni predlogi, ki smo jih poslali na pristojna mesta.

Sklene se, da se računi sklepajo z 31. decembrom vsakega leta, zaradi tega je odpadlo poročilo blagajničarke, ki nam pa poda račune na prihodnjem občnem zboru, ki se bo vršil meseca februarja. Nato je predlagal tov. Vilko Rus iz Kranja o najvažnejših nalogah naših stanovskih organizacij ter nam podal jasno sliko v svojem nad 1 uro trajajočem predavanju ter žel na koncu govora občo zahvalo in priznanje. Upamo, da nas še večkrat razveseli.

občni zbor Zavezi zahvalo za trud in delo, ki ga je imela, da smo dosegli v gmotnem oziru to, za kar smo se pehali leta in leta. Sprejetih je bilo še nekaj predlogov in resolucij.

Za deleagta za Zavezino zborovanje sta bila voljena: tov. Fr. Jaklič in Kati Drolova, za namestnika Gorišek Josip in Semol Ivan.

V novi odbor, ki se je takoj konstituiral, so bili voljeni: Franc Jaklič, predsednik; Janko Baraga, podpredsednik; Erna Omanova, blag.; Segar Ivan, tajnik; Ažman Josip in Kati Drolova, odbornika. zaključil predsednik zborovanje z željo, da se kmalu vidimo. — ič

+ Učiteljsko društvo novomeškega okraja. Učiteljstvo novomeškega okraja ima — glasom sklepa stalnega odbora — v sredo, 16. julija t. l., ob 8. uri v novomeški gimnaziji svojo neuradno in neobvezno skupščino.

Istega dne ob 3. uri popoldne pa ima novomeško okrajno učit. društvo v deklški šoli izredni občni zbor, na katerem se pomenimo o nadzorniškem vprašanju. Pridite vsi! Odbor.

+ Litijško učiteljsko društvo je zborovalo dne 18. junija t. l. v Litiji. Po pozdravu in kratkem pregledu društvenega delovanja med vojno se tov. predsednik s toplimi besedami spominja vrlega tovariša Janka Stepišnika, ki nam ga je iztrgala vojna. Iz obile tvarine dnevnega reda so se izluščile naslednje resolucije:

1. Če se doseže sporazum vodstev obeh učit. organizacij za združenje vsega učiteljstva v enotno organizacijo, je naše društvo načeloma za ta sklep.

2. Pri razkosanju veleposestev naj se misli tudi na šolo ter odmeri gozd in potrebno zemljišče za preizkuševališče, nasade itd.

3. Skupne nedeljske šolske maše pod učiteljskim nadzorstvom, ker šele zadnji čas ponekod uvedene in ker na več solah niso izvedljive, naj se odpravijo. Starši naj ob nedeljah in praznikih nadzorujejo otroke v cerkvi. Zaveza naj na višjem šolskem svetu izposluje razveljavljenje dotičnega odloka.

4. Sedanja sestava okrajnih šolskih svetov je delo Sustersičevega terorizma in za sedanje razmere nevarna. bo okrajni šolski svet res demokratska institucija, naj razveljavi dež. vlada vse mandate zastopnikov občin in bivšega deželnega odbora v to korporacijo ter imenuje nove zastopnike, tako da dobe vse tri slovenske stranke po enega zastopnika in njegovega namestnika.

5. Vsi referenti za šolske zamude in pregledovalci računov in proračunov krajnih šolskih svetov naj dobe za svoje delo primerne nagrade.

6. Zvišanje članarine na 48 K letno se odobri. Kar smo si priborili, vse se je izvršilo potom organizacije. Dajmo ji tudi mi, česar potrebuje ona od nas.

7. Nameravana zveza vsega jugoslovanskega učiteljstva v Unijo se odobrava.

na svoj delokrog, da bo vsakdo vedel, kdaj naj se obrača nanj.

Protialkoholni oddelek nastopa predvsem kot posvetovalen in posredovalen organ za alkoholike, člane njihovih družin, kakor tudi za prijatelje treznosti. Žene, otroci, njihovi sorodniki in prijatelji, ki bi radi pomagali siromaku, vdanemu alkoholu ter ga pripravili zopet k treznemu in rednemu življenju, naj se zglase pismeno ali ustmeno pri tem uradu za svet in morebitno pomoč. Ta urad ima nalogo posredovati v sporih med alkoholikom in njegovo družino, da se poravnajo na lep način brez hrušča in trušča, brez sodnije in brez nepotrebnih stroškov. Stranke, ki se iz umljivih razlogov sramujejo iskati v teh zadevah kje drugje pomoči, se pri tem uradu lahko zaupno zgledajo, ker ostane njihova zadeva tajna.

V slučaju, kjer posredovanje ne bi uspelo ter so družinski člani — zlasti otroci alkoholika — potrebni posebnega pravnega varstva, jim bo proti alkoholni oddelek tako varstvo preskrbel in zagotovil. To velja zlasti za mladoetne

8. Zaveza se naprosi, da posreduje, da se nemščina v višje organiziranih šolah kot neobvezni predmet odpravi. V novi svobodni državi naj bo konec našega hlapčevanja. Starši, ki žele, da se njihovi otroci uče nemščine, naj te ure posebe plačajo.

9. Zaveza naj posreduje na višjem šolskem svetu za odpravo, da ne bodo delili krajni šolski sveti voditeljem treh dnevnih dopustov, ampak višja šolska oblast.

10. Zaveza naj dela na to, da bodo učitelji tudi kakor državni uradniki.

11. Zaveza naj porabi svojo avtoriteto, da se učiteljstvu ali vsaj učiteljem vojakom — vštejejo vojna leta dvojno.

12. Društvo protestira proti zasedanju našega ozemlja ter zoper razkosanje našega naroda in naše domovine, ker je tako postopanje proti načelom svobode, samoodločbe in demokratizma.

Izvrše se še volitve delegatov za Zavezo in stari odbor se izvoli z vzklikom.

Bil je lep dan, zato prekretek. Obilna udeležba, pristop novih članov, jasni obrazi in živahnost so znaki novih časov. Bojevniki naših vrst so dobili najlepše zadovoljenje. Pomladili so se, domače in tujerodne tirane njihove pa je odnesel veter. Sešli se bomo sedaj večkrat. Na prihodnjem zborovanju nam povedo tovariši vojaki kaj iz svojih doživljanj. Kraj in čas zborovanja se naznani v »Tovarišu«. Na zdar!

+ Učiteljsko društvo novomeškega okraja je zborovalo dne 21. junija v Toplicah. Vrlo razveselivo dejstvo je, da stanovska zavednost ni privedla samo dokaj lepega števila bližnjih tovarišev in tovarišic, temveč je prignala celo one s periferije, ki se niso plašili muk, ki so vsakor združene s potovanjem iz neprometnih krajev.

1. Po presrečnem pozdravu veleza-sluznega predsednika tov. Matka, ki je še s posebnim zadovoljstvom pozdravil navzoče tovariše in tovarišice Slomškove Zveze, poudarjajoč Ganglove besede, da se imamo v stanovskih zadevah združiti vsi brez ozira na politiška ali druga individualna naziranja posameznika, je prešlo zborovanje na druge točke dnevnega reda.

2. Tovariš Marok nam je v svojem dobro zasnovanem referatu podal nekaj smernic o zgodovinskem pouku, ki smo jih z zadovoljstvom in splošno pohvalo sprejeli.

3. a) Sklene se urgirati na višji š. svet zaradi srbo-hrvatskega tečaja, ki se ima vršiti v prvih dneh počitnic in ki ga vodi g. Wester, ravnatelj novomeške gimnazije.

b) odpošlje se protest zaradi »slabih prometnih razmer« odpovedane okr. učit. konference. Zborovalci smo na stališču, da omenjenih konferenc neizogibno potrebujemo — še posebno, ako vpoštevamo, da so v vojnih letih okr. učit. konference izostale, kar smo pač preboleli, ali za letos in bodoče se pa nikakor ne moremo sprijazniti z dejstvom, da nam višji š. svet odpove okr. učit. konferenco. K besedi se oglasi okr. šolski nadzornik Grad, češ, da višji šolski svet ne bo zbog našega protesta preduril svojega mnjenja t. j. odredbe. Ker smo pa vsi na stališču, da okr. učit. konference potrebujemo, jo zahtevamo in jo tudi skličemo po predlogu predsednika Matka na dan 16. julija v Novem mestu. Povrnitev polnih stroškov za okr. učit. konferenco, ki nam pripadajo, poklanjamo v dobrobit oslepelim vojakom.

c) Tovariš Štular predlaga odločno zahtevo po novih šolskih knjigah, ker se je baje bati, da zaradi starih zalog lahko shajamo z ono staro šaro še kakih par let, kar pomeni šoli velikansko cokolj.

Anketa za sestavo novih šolskih knjig, ki se je menda že sestala, naj izvoli upoštevati naše zahteve.

d) Spričo občutnega pomanjkanja vseh šolskih potrebščin, osobito zvezkov, naj vlada pravočasno poskrbi, da se ti nedostatki odpravijo, sicer učiteljstvo odklanja vsako odgovornost glede uspehov pouka.

4. Med slučajnosti se vplete želja, odnosno zahteva, da se razpiše volitev v okr. šolski svet, kakor se je to na bivšem Štajerskem že zgodilo, ker je funkcijska doba eo ipso že potekla.

Tovariš predsednik se zahvali za obilno udeležbo in pozornost ter zaključuje zborovanje z »Na svidenje 16. julija v Novem mestu!«

+ Učiteljsko društvo za Sv. Lenart v Slov. Goricah je imelo svoje zborovanje dne 26. rožnika t. l., na katerem se je izvolil po uradnem poklicu predsednika Klemenčiča in njega namestnika Froma zopet nov odbor: predsednik F. Kranjc, nam. Mat. Perger, tajnica K. Schweigerjeva in blagajnik dosednji odbornik Rado Kovačič.

Novo izvoljeni preds. Kranjc se protivi prevzeti društveno vodstvo zaradi obilnih poslov, naposled se vda soglasni zahtevi, kateri pa tudi od dostavi svojo zahtevo in pogoj, če se takoj poravnava vsa tekoča in zaostala društvenina, čemer so se vsi navzoči odzvali. Blagajniku se naroči, da pobere tudi od ostalih društvenino. Kdor ne izpolni svoje dolžnosti v določenem roku, naj se poroča predsedniku.

Došli dopisi so se rešili. Za delegate Zaveze sta bila izvoljena tov. M. Perger in Lj. Lorber, namest. M. Urh. Delegata imata predlagati pri deleg. zborovanju, da bi supletni plačevali le polovico članarine, t. j. 24 K, da bi se jih ne sililo naročiti »Popotnika« in »Učit. Tovariša«; to se je bilo sklenilo po nasvetu blagajnika tov. Rada Kovačiča. Prečita se poročilo tov. Guse Janežičeve o deleg. zborovanju Zveze v Celju dne 16. aprila t. l.

Soglasno je bila sprejeta prošnja tov. T. Stefanciose iz Rogatca, da pošlje društvo Zavezi sledečo resolucijo:

Marsikateri ni mogel po preteku dveh let po maturi iz raznih, neprostovoljnih zaprek napraviti usposobljenostnega izpita. Zveza in Zaveza se naprosita za posredovanje na merodajnem mestu, da se temu učiteljstvu šteje:

1. Vsa službena doba v pokojnino.
2. Doba, ki so jo preživeli na fronti, oziroma pri vojaki, dvakratno, kakor se je govorilo in obljubljalo vso vojno, ali pa vsaj v razmerju 1 : 1½ (za 4 leta se šteje 6 let.)

3. Da se mu štejejo def. leta od tistega roka, ko bi naredil prov. učitelj usposobljenostni izpit, ako bi bile normalne razmere.

Tov. Jos. Mavrič predlaga, da naj društvo posreduje, da preskrbi okrajni šolski svet za vse šole državne zastave. Sprejeto!

Predavanje predsedn. tov. F. Kranjca o voj. spominih na Italijanskem kot kad. asp., potem kot praporščak in poročnik v Kotorski boki in Albaniji, je bilo vrlo zanimivo, kar se bo še nadaljevalo na prihodnjem zborovanju meseca avgusta pri Sv. Trojici v Slov. Goricah.

Naposled se je vršila prisega navzočega učiteljstva naši srčno ljubljeni državi po okraj. šol. nadzorniku Ivanu Koropcu.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo v sredo, dne 2. julija t. l., v ljudski šoli pri Sv. Jederti nad Laškim. Dasi zaradi skrajno slabe poti in deževja ni bilo pričakovati posebne udeležbe, vendar se je ob prihodu na zborovališče moralo zaiskriti oko veselja vsakomur, ker našel je lahko 62 zavednih članov in članic iz prav vseh šol našega okraja. Pa kdo bi tudi ostal doma! Vsaj je bil vendar naznanjen prihod našega, res našega nadzornika L. Černeja, ki smo mu položili v roke slovesno službeno zaprisego, da hočemo tudi nadalje biti vredni sinovi i vredne hčerke majke Jugoslavije ter ji posvetiti z radostnim srcem vse svoje duševne in telesne sile!

Radost in ponos sta nam polnili dušo, ko smo poslušali duha ljubezni prožete besede g. nadzornika do našega stanu, naše organizacije, naše mile Jugoslavije.

Bil je slovesen in ganljiv trenutek za marsikateriga, ko so se dvignili kakor na znamenje trije prsti v zrak in zadonela je glasna, pa odločna beseda prisige. Z obraza pa si lahko čital: »Tukaj ne govorim jezik, tukaj je duša, ona prožeta duša jugoslovanskega učitelja do svojega naroda!«

Prisostvovali smo pouku o tesnospisu tov. Pukmeistra v višji skupini. Priznati mu mora vsakdo železno pridnost in veselje do tega predmeta. Ker nam je pa predavatelj naznanil, da sestavlja tudi tozadevno »Začetnico«, smo uverjeni, da bo z njo napravil veliko uslugo meščanskim in trgovskim šolam ter drugim sličnim institucijam.

Večji del zborovanja pa je bil posvečen izvajanjem tov. predsednika, ki se je ravno prejšnji dan povrnil iz Beograda, kjer je bil kot odposlanec s tov. Ganglom in Jelencem.

Vest, da se je srečno porodila UJU, da je šola poddržavljena, da so učitelji državni uradniki, končna povoljna ureditev naših prejemkov, 32letna službena doba, odprava tajne kvalifikacije — vse to so bile novice, vredne našega veselja ter burne pohvale, ki jo je žel tov. predsednik ob sklepu svojega podavanja. Tudi časten sprejem deputacije od bratskih hrvatskih in srbskih učiteljev, nadalje od g. ministrov Kramarja in Davidoviča je napravil na poslušalce najboljši vtisk, kakor tudi vest, da se bo pri učitelju upoštevalo razen uspehov v šoli tudi izvunsolsko delovanje na prosvetnem in gospodarskem polju v prid naše Jugoslavije.

Vsa ta dejstva so pomogla, da smo pozabili na še vedno padajoč dež, slabo in na večino dolgo pot. Ko so se še določili delegati za Zavezino zborovanje v osebah tov. Franja Zupančiča, Joška Velkavrha in namestnic tov. Milke Umbergerjeve in Ide Mazijeve, smo se razšli zopet ojačeni in pogumnejši kot kdaj poprej na delo za narodov blagor.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj je zborovalo dne 5. junija t. l. v Ormožu. Ta dan je učiteljstvo storilo službeno zaprisego v roke okrajnega šolskega nadzornika Pavla Flereta, kateri je pojasnil slavnostni akt prisige, ki velja našemu novemu kralju in naši novi državi. Po končani prisegi so navzoči zapeli narodno himno Lepo našo domovino. Zaradi tega je imelo zborovanje slovesen značaj in je bila udeležba — izvzemši dveh odsotnih tovarišic — polnoštevilna. Na novo so pristopile tovarišice: Slavica Vojnilovičeva in Zofija Okornova iz Središča, Josipina Sitarjeva iz Velike Nedelje in Ivanka Jagodičeva iz Tomaža.

Društveni predsednik tovariš Josip Rajšp pozdravlja z veseljem mnogoštevilne zborovalce, predstavi novovstopivše člane, ter predavatelja tovariša Flereta in gosta tovarišico Svetlino iz Bolfenka.

O velikonočnem delegacijskem zborovanju Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na nekdanjem Štajerskem je poročal tovariš Rosina, o obravnavi zamud pa podaval zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu tovariš Rajšp. Okrajni nadzornik tovariš Fleret pa nam je z znano jasnostjo predaval o preustrojitvi šolstva, o dosedanjih uspehih na tem polju in o vprašanjih, ki še pridejo v razpravo. Podal nam je tudi na tozadevno prošnjo tovariša Kosija v kratkih potezah smernice za pouk v poedinih predmetih.

Predlagali in sprejeli so se različni predlogi, kakor zastraž učiteljskih stanovanj, katerih vrednost se baje hoče odtegniti od aktivitetnih doklad, in v zadevi draginskih doklad, za katere so učiteljic dvodci tako krivično prikrajšani, ter zaradi neplačanih računov učiteljev-komisarjev. Za prihodnje zborovanje se določi 7. avgust pri Jeruzalemu.

Po zborovanju se je vršil skupen obed v gostilnici »Pri zlatem jelenu.«

Kronika.

Petindvajsetletnica učiteljstva. Te dni je prexeklo 25 let, kar so se maturanti iz leta 1894. razšli. Tovariši iz tega leta, kako mislite! Bi li ne bilo prav, da se snidemo v teh počitnicah, kar nas je prikorakalo čez Golgato do te učiteljske postaje gotovega dne v Ljubljani? Sporoči mi vsak udeležnik po dopisnici svoje misli! Sestanek bi bil gotovo na mestu, naj se nekateri nismo videli od razstanka, v svobodni naši državi pa povečini še ne. Iskren pozdrav vsem! A. R a p e.

= Solstvo na prvem mestu. Iz Beograda poročajo z dne 6. t. m.: V naši državi je treba postaviti 8000 novih šol in namestiti 10.000 učiteljev. Vlada je odobrila kredit 10.000.000 dinarjev v ta namen. Rešitev te predloge ima prednost pred vsemi drugimi.

= Domovi za deco. Narodno predstavnštvo v Beogradu bo v kratkem sklepalo o zakonu za pozidavo domov za deco.

= Dijaki na potovanju. Dne 19. t. m. dospe v Ljubljano klub beograjskih maturantov. Izletniki si ogledajo mesto in okolico ter prirede koncert. Posetiti nameravajo tudi Bled, Kranj, Kamnik in Vrhniko. Dne 24. t. m. se od nas poslove in odidejo v Karlovac. — Ministrstvo prosvete je odredilo, naj se vsako leto ob velikih počitnicah vrše velika potovanja dijakov širom naše države. Naši dijaki spoznajo na ta način krasote in zanimivosti svoje lepe in velike domovine.

= Sola in politika. Preteklo nedeljo se je vršil v Ljubljanskem Narodnem domu zbor zaupnikov JDS. Sprejetih je bilo več resolucij. Omenjamo one, ki se tičejo šolstva. Resolucija glede vseučilišča z veseljem ugotavlja, da smo po 70 letnem boju končno dospeli do ustanovitve vseučilišča v Ljubljani. »Ob tej priliki se zahvaljujemo beograjski vladi za njeno razumevanje naših teženj. Zlasti smo ji hvaležni zato, da se že letošnjo jesen otvori na ljubljanskem vseučilišču 4 posvetne fakultete. — Resolucija glede učiteljskega zahteva od poverjenstva za uk in bogočastje, naj skrbi zato, da bomo imeli dovolj in dobrega učiteljskega naraščaja. Učiteljska, ki morajo biti vsa državna, naj se takoj reformirajo. Na njih naj se nastavlja najboljše učne osebe. — Resolucija glede vzgoje mladine zahteva od poverjenstva za uk in bogočastje, naj ukrene vse potrebno, da se bo odgajala mladina v jugoslovanskem državnem duhu. Izdajo naj se tozadevna navodila in potrebni spisi, a izvrševanje tega vpra-

šanja tičočih se ukazov naj se strogo nadzoruje. — Resolucija glede krajnih šol svetov zahteva od vlade, da razpusti vse one krajne šolske svete, ki delajo proti naredbi deželne vlade, po kateri morajo biti šolski prostori v času, ko ni pouka, na razpolago tudi JDS za prirejanje shodov in Sokolem za telovadbo. — Resolucija glede strokovnih in obrtnih šol zahteva, da se ustanovi čimveč takih šol, ki naj pomagajo razvijati pri nas udomačene obrti ter dvigati domačo industrijo. Pri tem je treba gledati, da se šole razdele enakomerno po vsem slovenskem ozemlju, zlasti naj se upošteva Maribor, kjer se naj poleg drugih ustanovi slovenska trgovska akademija.

= Prva hrvatska knjigarna v Subotici. Knjigotržec Josip Katina je otvoril v Subotici prvo hrvatsko knjigarno in papirnico. Tankajšnji Hrvati se jako okorišajo ob novem domačem zavodu.

= Češka vlada. V novi češki vladi je naučni minister češki socialni demokrat Karel Habrman, ki je zavzemal isto mesto v Kramarjevem ministrstvu.

= Nemški dijaki proti latinici. Dunajski visokošolci so sklenili zahtevati od akademskega senata, naj ne bodo doktorske diplome več izvršene v latinici, ampak z gotiškimi črkami.

Polemika.

Omožene učiteljice.

»Domoljub« odreka nam omoženim učiteljicam možnost posvetiti se tako svojemu poklicu kakor neomožene gospodične.

Ce res že moremo služiti v dveh poklicih; pa eno je, da tudi učiteljstvo smatramo bolj kot opravilo srca, kakor pa borbo za ljubim kruhom.

Povem naj samo en slučaj iz svojega mnogoletnega učiteljstva.

Prišel je v sredi šol. leta v drugo šol. leto majhen, prijazen deček. Bil je nezakonski otrok, potiskan od hiše do hiše. Mati je bila v svetu kot natakara, oče, oblagodarjen s številnim legitimnim zarodom, ga je dal k svojim staršem, da si zmanjša stroške.

Smilila se mi je uboga sirota in hotela sem, da bi mu bila vsaj šola prijeten dom, če ga drugače nima. Otroku mi je vračal ljubezen s pridnostjo.

Sedim nekoč med odmorom na katedru. Pa pride deček k meni, me objame in reče: »Vi ste moja mama!« Ne morem popisati, kako me je veselilo to priznanje. Bolj vesela sem ga bila kot bi bila, če bi dobila deset pohvalnih dekretov.

Ali pa bi mogla dečku zbuditi toliko ljubezni, ako bi bila neomožena učiteljica, ki ji je tuja mala otroška duša!?

Iz Jugoslavije.

= V proslavo kraljevega imendana se vrši — kakor nam uradno poročajo — po odredbi vrhovne komande v Beogradu dne 12. t. m. cvetlični dan v korist našim invalidom, in sicer to pot hkrati po vsej državi. — Pozivljamo učiteljstvo, naj kot vedno tudi pri tej človekoljubni prireditvi požrtvovalno sodeluje.

= Odbor Sns žená za siročad v Ljubljani je nabral od meseca avgusta 1918 do meseca marca t. l. 253.573 K 82 vin. Iz tega zneska so prejeli podpore: dijaški kuhinji »Domovina« in »Ljudska kuhinja« v Ljubljani, dijaške kuhinje v Mariboru, Celju, Kranju in Novem mestu ter stradajoča deca v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju ob Savi, na Jesenicah-Savi in v Trzinu, dalje društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v skupnem znesku 64.000 K. Za nakup obleke, perila in obutve siromašni deci je odbor izdal 73.617 K 23 vin. Stroški za preskrbo in spremstvo stradajočih otrok, ki jih je odbor poslal na Hrvatsko, znašajo skupno 4692 K. V Srbijo je poslal odbor 1782 parov ženskih črevljev, 593 parov deških črevljev in 51 zabojev obleke, perila in drugih predmetov v skupni vrednosti 126.370 K. V Sabec in Valjevo je odbor poslal po 3 zaboje raznega blaga v skupni vrednosti 35.000 K.

= Dr. Henrik Tuma — umrl. V noči od sobote na nedeljo je umrl, zadet od kapi, vodja slovenskih socialistov dr. Henrik Tuma v Trstu. Ves socialističen Trst žaluje za njim. Dr. Tuma je bil, preden je prišel s pravniskimi študijami, učitelj v Postojni. Za našo organizacijo se je vedno zanimal. Blag mu spomin!

= Poročil se je vladni oficial Zvonimir Gregorič v Ljubljani z učiteljico Angelom Mandljevo. Cestitamo!

= Na naslov deželne vlade! Po »Novi Dobi« je celjski okrajni šolski svet mrtvouden, ker dež. vlada ni potrdila novo predlaganih članov okr. šol. sveta! Že od novega leta ni imel seje, in zaradi malomarnosti vlade, ki so ji morda strankarske stvari važnejše od šolskih, seje

mogoče še eno leto ne bo! Zato se ne sešavlja nobena terna, se ne govori o razširjanju šol itd. — učitelji, ki imajo prošnje za mesta, ki so bila že pred letom dni prazna, pa čakajo, čakajo in čakajo! Prošnje bodo menda splesnile, a prošnji ki med tem že umrli, pa bo mir! — Ako ne posluje novi okr. šolski svet, naj ima seje stari, saj je bil tudi popolnoma slovenski! To zavlačenje pa naj — vzame vrag!

— Na državnem moškem učiteljsku v Ljubljani so se vršili zrelostni izpiti od 3. do 5. julija. Predsedoval je ravnatelj Anton Dokler. Aprobirani so bili vsi kandidati in obe kandidatini, ki sta obiskovali 4. letnik: Bitenc Karel iz Ljubljane, Bolhar Alojzij iz Kamnika, Burja Rihard iz Ljubljane, Debeljak Albert iz Ljubljane (z odliko), Deržaj Emerik iz Ljubljane, Kumej Metod iz Ljubljane, Potisek Ivan iz Ljubljane (z odliko), Prosenc Rudolf iz Ljubljane, Seličar Anton iz Ljubljane, Strel Alojzij iz Mokronoga, Trošt Franc iz Vipave (z odliko), Tscherne Alojzij iz Morobice, Vidmar Karel iz Ljubljane, Vittori Srečko iz Gorice, Završnik Rudolf iz Preddvora (z odliko), Zupančič Josip iz Novega mesta, Zabkar Josip iz Krškega (z odliko), Kosančeva Pavla iz Ljubljane (z odliko), Leskovec Amalija iz Blok (z odliko), privatist Prestor Niko iz Ljubljane, hospitant Grašič Franc iz Kranja, Flehan Albin iz Ljubljane, Podražaj Ferdinand iz Ljubljane, Završnik Stanko iz Preddvora (z odliko). Med šolskim letom 1918/19 so napravili zrelostni izpit: salezijanec Knific Franc, Torkar Ivan in Weber Alojzij, ki sta bila več let v ruskem ujetništvu, ter poročnik Lachainer Ivan iz Postojne.

— Roditeljski sestanek na IV. mestni šoli v Ljubljani se je vršil ob obilni udeležbi staršev v ponedeljek, 30. junija t. l. G. šolski zdravnik dr. M. Rus je poučil navzoče v poljudni obliki in zanimivih slikah o vplivu alkohola in higienskih, socialnih in pekunarnih ozirih. Predavanje je bilo dolgo, a vendar vsem prekratko. Ko je g. doktor govoril že nad poldrugo uro in omenil, da bo kmalu končal, so se matere oglasile, da naj nadaljuje, ker bi ga raden še poslušale. To je znak, da je g. predavatelj ubral pravo struno in da je obvladal povsem predmet predavanja. Dosegel je popoln uspeh; slab učinek alkohola na človeško dušo in telo je slikal v tako pestrih barvah in s tako živo besedo, da je gotovo vsak navzoč oče in vsaka navzoča mati sklenila v svoji duši: Ne, moj sin ne bo pijanec; moja hči ne bo pijanka! To pa je bil namen g. doktorja. Gasi, kar je že napol pogorelo, je brezuspešno delo; stari rod izpreminjati pojde težko; pijanec se izpreobrne, ko se v jamo zvrne; a mladi rod, našo mladino obvarovati pred to kugo, to se nam lažje posreči, ako vsi merodajni faktorji zastavijo svoje sile v ta namen. Za tako plemenito stremjenje pa je pridobil g. dr. Rus vse navzoče na zgoraj omenjenem sestanku in s tem veliko pripomočel k dosegu smotra, ki za njim stremi šola. G. doktorju bodi izrečena javna zahvala na njegovem trudu, da bi na ta način pripomogel naši Jugoslaviji do krepkih, krepostnih, zdravih in jakih državljanov; starši, ki so bili na predavanju, so svojo hvaležnost izrazili z živahnim ploskanjem ob koncu predavateljevega govora.

— Slovenska univerza in telovadba v šolah. Deputacija „Jugoslovanskega kluba“ je posredovala pri ministru prosvete v zadevi univerze in telovadnih organizacij. Minister skliče te dni vse slovenske poslance vseh treh strank na skupno zborovanje in iz Ljubljane dr. Majarona. Sklepi bodo merodajni za ministra. V zadevi naraščajo telovadnih organizacij „Orel“ in „Sokol“ je minister izjavil, da je priporočil vsem poverjenikom Sokolsko organizacijo, toda vse njegove odredbe veljajo v enaki meri za „Orel“, kakor za „Sokole“.

— Iz mestnega šolskega sveta v Ljubljani. O izredni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila v ponedeljek, dne 23. junija, in nadaljevala v sredo, dne 25. junija, smo prejeli sledeče obvestilo: Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Na znanje se vzelo bistvene kurenije. Naknadno se odobri nekateri dopusti učiteljstva, ki jih je bilo zaradi nujnosti odrediti iz predsedstva. — Zapisnik zadnj odredbe velja v enaki meri za „Orel“, kakor za „Sokole“.

suplentka na II. mestni deški šoli, se imenuje za dobo potrebe za začasno učiteljico. Poročila vseh slovenskih ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol za šolsko leto 1917/18 se vzemo na znanje in se imajo predložiti višjemu šolskemu svetu. Uvažuje se resolucija, naj bi se s prihodnjim šolskim letom po možnosti na vseh šolah uvedel nerazdeljen dopoldanski pouk, ker prevladuje mnenje, da se s tem dosežajo boljši učni uspehi. Reši se več prošelj za denarno podporo, ki jih je višjemu šolskemu svetu predložiti s priporočilom, da jim ugodi. Naglašja se potreba, da se preuredi nekateri šolski rajoni, da se tako razbremenijo nekateri šole, ki so prenapoljene in da se v tem pogledu šole kolikor mogoče izenačijo. Zadevo naj tekom počitnic uredita administrativni in pedagoški referent po dogovoru s šolskim vodstvom. Višjesodno oblastvo je naprositi, naj podrejenim okrajnim sodiščem naroči, do so v svojih sodnih poizvedbah napram šolskim vodstvom preciznejša in konkretnjša. Mestni šolski svet se pooblasti pri vojaškem poveljstvu izposlovati, da bi učiteljstva v počitnicah ne klicalo v dejanjsko vojaško službo. Višji šolski svet je nujno naprositi, naj revidira imenovanja iz za zadnjih desetih let, da se s tem popravi krivica, ki je zadela različne šolnike in šolnice. Obe učiteljski organizaciji naj se pa naprosita, da čimprej vpošljeta tozadevni material, ki se potem predloži višjemu šolskemu svetu v pospešeno uradovanje. Ker je dnevni red izčrpan in ker se nihče več ne oglasi za besedo, zaključijo potem predsednik sejo.

— Otroška prireditve v Tržišču (Dolenjsko) ob priliki zaprisege učiteljstva je kaj lepo uspela. Krepka deklamacija »Mi vstajamo« je uvedla prireditev. Deklace v narodnih nošah so nam zapele nekaj srbskih in hrvatskih narodnih pesmi. Igra »V delu je sreča«, ki predločuje boj proti alkoholu, je prav lepo uspela. Nekateri igralci so prekosili sami sebe, posebno črevljari in zli duh, pa tudi krojač in mizar, bodisi v igri kakor tudi v odločnem nastopu. Vso prireditev je zaključila živa slika ob zvokih narodne himne »Lepa naša domovina.« — Uvideli smo pri tej priliki, da je prirejanje otroških iger velikega pomena. Zeleti bi bilo, da ima vsaka šola primeren oder, tak, kakršnega ima v Tržišču. Tovarišu Skulju kakor njegovim sotovaršem pa smo hvaležni za lepo razvedrilo in poučno prireditev.

— Iz Ormoža nam pišejo: Neki vinjski trgovec s Kranjskega je kupoval vina po ormoško-ljutomerskih gorah. Na potu pride tudi v Pavlovski vrh blizu Svetinji. Tam zapazi pri neki viničarski hiši moško osebo, ki mu je bila jako poznana. — Spremljevalec razjasni, da je to neki g. Koltelekar, ki je prišel od nekega s Kranjskega. Sedaj je tu pri svoji sestri, ki je posestnica vinograda. Taisto je naravnal, da mu je polovico vinograda odstopila, rekoč ji, da v novi državi ne sme imeti prevelikega posestva, ker ji ga drugače odzamejo. Tako je brž vaš vitez Kaltenegger dobrega spomina vendar v Jugoslaviji postal viničar, ki se posebno zanima za ormoške Nemce in nemškutarje.

Dobro bi bilo malo pogledati za njim in ga poslati v nemško obljubljeno deželo.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Vsebina 5. in 6. štev.: Razprav: 1. H. Schreiner: Kratek pregled o razvoju slovenske ljudske šole. 2. J. Baukart: Politična naloga šole. 3. Dr. Franc Derganc: William James. (Dalje.) 4. Pav. Flerè: Nekaj o učiteljevi pripravi za pouk. — Iz šolskega dela: 5. Ivan Tomašič: Risanje u narodnoj osnovnoj školi. 6. F. V.: Moderna latinska naloga. 7. —m—: Vojni izpiti. — Razgled: A. Slovestvo: Matija Pirc: Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov. — Fran Erjavec: Naša Istra (F. Kranjc) B. Časopisni vpogled: »Narodno šolstvo«; odgovor g. dr. A. U—u v »Času« (Pav. Flerè). C. To in ono: Anketa za preosnovo srednjih šol. — Načrt okvirnega zakona o učiteljski izobrazbi na Češkem. (—è). — Preosnova šolstva na Poljskem. (Frančev). — Zakon o otroškem delu. — Tečaj za učitelje na obrtnih nadaljevalnih šolah. — Francozi o Jugoslovanih. (F. V.)

Stritarjeva antologija. Uredil in uvod napisal dr. Iv. Prijatelj. V Ljubljani 1919. Izdala in založila »Tiskovna zadruga«, 8 a, 247 strani. — V obširnem uvodu antologije nam je na podlagi novih virov pokazal urednik, kako je zrastel iz podlage kraja in časa v boju in trudu veliki mojster in patriarh našega slovstva. Stritarjeva svetovnoširoka izobrazba z izrednim vzgojiteljskim darom je prišla v prid njegovim kulturnim misli in v malem, šele nastajajočem narodu. Stritar je nekaj desetletij držal v rokah vse niti, ki se ovijajo

najrazličnejših panog leposlovja: lirike, epike, dramatike, književne, umetniške, socialne, politične kritike. Stritar je centralna postava slovenske literature, zakonodajatelj in vzornik svoje dobe. In to dobo nam je naslikal urednik dr. Prijatelj z globokim umevanjem tako mojstrsko, da smemo njegovo estetsko, kritično analizo sieti med najduhovitejše slovenske literarne študije. — Antologija nam nudi izbor Stritarjevih pesmi ene umotvorne oblike, ki ne predstavlja njegovega najmočnejšega izraza, pač pa njemu najmilejšo duševno deco, ki jo je negoval in pestoval od mladih nog do pozne starosti s posebno ljubeznijo. Ker so Stritarjeve pesmi že pred leti pošle, bo vsak prijatelj njegove Muze z veseljem pozdravil ekusno opremljeno knjigo, ki nam v dodatku podaja izbor poslednjih, dozda še neznanih pesmi. — Knjiga se naroča pri »Tiskovni zadrugi« v Ljubljani (Sodna ul. št. 6.) broj. 15.— K, vezana K 18.— po pošti 50 vin. več.

Naši himni. Vsa vodstva ljudskih in meščanskih šol ter ravnateljstva srednjih šol opozarjamo že danes, da izideta prihodnji teden v Učiteljski tiskarni himni »Lepa naša domovina« in »Bože pravde ti što spase«, stavljeni dvoglasno s spremljevanjem harmonija (orgel) v posebnem ličnem tisku in s popolnim besedilom. Naročila — najbolje za vse razrede šol, oziroma učitelje skupaj — sprejema Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Franciškanska ulica, 6. — Besedilo druge himne je tiskano v cirilici in dodano, premenjeno za naše razmere, tudi v latinici. Da si učenci višjih razredov ljudskih in vseh razredov meščanskih in srednjih šol osvoje popolnoma in trajno besedilo, naj vodstva, oziroma ravnateljstva priporočijo z okrožnicami i učencem nakup teh himen, ker je cena tako nizka, da si jih vsak lahko nabavi. — ar.

O slovenskih narodnih nošah je izdal naš marljivi profesor Sič brošuro v založbi »Tiskovne zadruge«. V njej so zbrani opisi vseh slovenskih noš. Zenski svet ima sedaj lepo priliko, da si popravi svojo spakedrano nošo. Čas bi že bil, da uvede nšo ženska inteligenca in bodimo prepričani, da pride tudi na deželo. Mesta niktirajo modo, ki prehaja sčsoma tudi na deželo. Če bi nosile nošo gospe in gospodične, bi jo kmalu videli pri ženah in devojkah na kmetih. Brošura je uporabna pri pouku, zato naj bi jo imele vse šole.

Uredništvo »Nastavnega Vjesnika«, ki bo od 1. septembra skupno glasilo hrvatskih in slovenskih srednješolskih profesorjev, je prevzel za slovenski oddelček vseučiliški docent dr. Fran Ilesič.

Habsburgovci. Žalostne slike iz naše preteklosti. Ta zanimiva knjižica stane 1 K 20 vin., po pošti 1 K 50 vin. Naroča se pri upravnistvu »Domovine« v Ljubljani, Sodna ulica 6, kakor tudi po vseh knjigarnah. Somišljenikom priporočamo,

naj naroče večje število skupaj ter jih razpečajo v svojem okolišu.

„Jugoslovanska mučenika Zrinski in Frankopan“ se zove brošurica, ki jo je izdala Tiskovna zadruga v Mariboru. Spisal jo je profesor Matija Pirc. Cena 1 K. Manj kot 10 iztisov se ne pošilja. Brošurica je posebno pripravna za šolsko mladino. Vsebina brošurice je zanimiva: izvor Zrinskih in Frankopanov, zarota, usoda zadnjih Zrinskih in Frankopanov ter prevoz zemeljskih ostankov Zrinskega in Frankopana v domovino. Brošurico toplo priporočamo.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. F. pri Sv. B.: Pogoji ni, a v Vašem interesu je.

D. H. v St. t.: Članek o zvezdoznanstvu smo izročili uredništvu »Popotnika«. Onim, ki se javijo za službovanje v Srbijo, naznanjamo, da to store uradnim potom in ne potom »Zaveze«.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXVII. izkaz.

Po 10 K: Gregorič Vinko, Lajovic Albin — Ljubljana; Vozel Janko — Trebnje; Hrovat Gaspar — Soštanj. Po 5 K: Kabaj Miloš, Margareta Belletova in Stefanija Bojčeva — Begunje pri Cerknici. — Današnji izkaz 55 K. Prej izkazanih 6811 K, Skupaj 6866 kron.

Ivan Petrič

Ljubljana — Sp. Šiška.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. junija 1919 K 192.841-27.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/26. do 1/26. ure popoldne.

Prva jugoslovanska izde-
- - - lovalnica godal - - -

Vaclav Schramm

Celje — Graška cesta — Celje

priporoča p. t. učiteljstvu svojo veliko zalogo godal, pihal, muzikalij, harmonik, strun in drugih godbenih potrebščin. Popravila se izvrše najnatlačneje. — Postrežba točna in cena.

Visoke cene plačujem za lepo, suho lipovo cvetje.

Apeliram na gg. učitelje, da s pomočjo šolske mladine pospešujejo nabiranje. Vreče za pošiljatev so na razpolago. Takojšnje plačilo proti povzetju! Prosim, zahtevajte pojasnila! Vinko Vabič, veletržec, Žalec pri Celju, Slovenija.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA,
Ljubljana, Prešernova ulica 3,

je imela vlog koncem leta 1918 . . . K 80.000.000—
rezervnega zaklada . . . „ 2.500.000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima uvedene lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatnemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.